

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Тарадая Володимира Наумовича
«Організаційно-економічні засади управління ресурсами розвитку
промисловості регіону»,
що подана до спеціалізованої вченої ради Д 64.089.01 Харківського
національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Сучасні тенденції розвитку промислового виробництва пов'язані зі стрімкою та непередбачуваною зміною зовнішнього середовища, а також безперервним потоком нововведень у всіх сферах життя суспільства. Однією з головних умов стійкого функціонування та підтримки необхідного рівня конкурентоспроможності як для окремих представників промислового комплексу регіону, так і для регіонів країни в цілому, стає ресурсне забезпечення розвитку промисловості регіону.

Промисловий комплекс більшості регіонів країни з низки об'єктивних та суб'єктивних причин знаходиться в кризовому стані, що в цілому суттєво впливає на процес їх економічного розвитку. Тому відновлення сталого функціонування промисловості регіонів є однією із найважливіших науково-прикладних проблем розвитку української державності. Негативні процеси, які мали місце у виробничих відносинах в регіональній економіці, що відбуваються й дотепер, потребують змін, для збереження та ефективного відтворення представників регіональних комплексів шляхом використання новітніх методів управління ресурсами розвитку промисловості.

Актуальність теми дослідження обумовлена вирішальним місцем промисловості у процесі економічного розвитку регіонів країни та постійно зростаючим значенням організації управління ресурсами її розвитку.

У дисертації В.Н. Тарадай довів потребу науки та практики у комплексному погляді на проблему удосконалення теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного

забезпечення управління ресурсами розвитку промисловості регіону. Завдання, поставлені в роботі, добре узгоджуються та доповнюють одне-одне, що дозволило дисертанту досягти поставленої мети дослідження. Робота має безпосереднє значення для економіки кожного з регіонів країни.

Актуальність теми підтверджується також і тим, що нові наукові результати і висновки дисертаційного дослідження є складовою розробок Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова. Робота виконана в рамках держбюджетної науково-дослідної теми «Регулювання соціально-економічного розвитку міського комплексу: теорія, методологія, практика» (номер державної реєстрації 0113U000575, 2014 р.), де автором визначені техніко-технологічні напрями політики ресурсозбереження в Харкові та Харківському регіоні.

2. Визначення сутності та новизни наукових положень, висновків та рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені в дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Їх теоретичним підґрунтям стали праці провідних вчених із проблем розвитку регіональної економіки, визначення принципів та критеріїв оцінки ефективності управління ресурсами розвитку промисловості, проблем розвитку регіональних промислових комплексів, питань формування організаційно-економічних засад управління ресурсним забезпеченням промислових комплексів регіонів. Дослідження проводилися із залученням широкої інформаційної бази.

Для вирішення поставлених в роботі задач дисертантом використано різноманітні інструменти та методи: монографічного та теоретичного узагальнення - при тлумаченні категорії «ресурси»; системного аналізу – для визначення принципів та критеріїв оцінки ефективності управління ресурсами розвитку промисловості регіону; економічного та кореляційно-регресійного аналізу – для оцінювання рівня використання ресурсів регіонами України; факторного аналізу – при дослідженні факторів впливу на ресурси розвитку

промисловості регіону; економіко-математичного моделювання і прогнозування – при розробці економіко-математичної моделі управління ресурсами розвитку промисловості на прикладі Харківського регіону та формуванні складових механізму підвищення ефективності управління ресурсами розвитку промисловості на регіональному рівні.

Найбільш суттєві результати дисертаційної роботи, які в сукупності вирішують поставлене наукове завдання, визначені автором як:

удосконалено:

- класифікацію принципів та критерії оцінки ефективності управління ресурсами розвитку промисловості на регіональному рівні, що, на відміну від існуючих, враховує регіональні особливості прискореного впровадження досягнень науково-технічного прогресу, регіонального науково-технічного потенціалу та вдосконалення територіальних і галузевих пропорцій розвитку регіону, що є базою формування організаційно-економічного забезпечення управління ресурсами розвитку промисловості регіону;

- методичний підхід до формування сукупного випереджаючого показника розвитку промисловості регіону, який, на відміну від існуючих, заснований на чисельних методах прикладної математики, базується на використанні індексів обсягу промислової продукції у якості показників, що характеризують розвиток промисловості регіону, та дозволяє за допомогою сукупного випереджаючого показника об'єднанням випереджальних індикаторів з урахуванням їх вагових коефіцієнтів прогнозувати динаміку розвитку промисловості регіону;

- економіко-математичну модель управління ресурсами розвитку промисловості на прикладі Харківського регіону, яка, на відміну від існуючих, враховує фактори впливу на перспективу розвитку промисловості та може бути адаптована для будь-якої кількості галузей, видів промислової діяльності (підприємств) та обмежень – факторів впливу на роботу економічних об'єктів, що досліджуються;

дістало подальшого розвитку:

- узагальнення підходів до визначення категорій «ресурси», які

використовуються у процесах створення продукції й послуг, та «ресурси розвитку», які використовуються для виробництва промислової продукції і призводять до підвищення ефективності функціонування підприємств промислового комплексу регіону, за якими кожен вид ресурсу має свою специфіку, обумовлює застосування певних методів господарювання і впливає на сукупні економічні результати діяльності підприємств регіонального промислового комплексу;

- напрями підвищення ефективності використання ресурсів розвитку промисловості на регіональному рівні з врахуванням об'єктивних причин, пов'язаних з сучасними тенденціями розвитку економіки, загостренням конкуренції у промисловому секторі та створенням Національного органу з управління ресурсами із залученням додаткових органів, що є базою формування ресурсної політики держави та її регіонів;

- науковий підхід до формування складових механізму підвищення ефективності управління ресурсами розвитку промисловості на прикладі Харківського регіону шляхом гармонізації інтересів всіх суб'єктів управління промисловою діяльністю регіону: органів регіональної влади, бізнесу і промислових підприємств та формуванню інформаційно-аналітичної бази моніторингу діяльності промислових підприємств у галузі ресурсоефективності, що дозволяє здійснювати відбір характеристик та показників підвищення ефективності використання ресурсів розвитку, збір вихідних даних щодо ресурсоефективності та перевірку діяльності суб'єктів господарювання.

Розглянемо перелічені результати докладніше.

Результат 1. Класифікація принципів та критеріїв оцінки ефективності управління ресурсами розвитку промисловості на регіональному рівні.

Суть результату. Виокремлено ознаки регіональної здатності до впровадження досягнень науково-технічного прогресу, науково-технічного потенціалу регіону та територіальних і галузевих пропорцій розвитку регіону.

Прикладна цінність результату. Створене теоретичне підґрунтя формування організаційно-економічного забезпечення управління ресурсами розвитку

промисловості регіону.

Результат 2. Розроблено методичний підхід до формування сукупного випереджаючого показника розвитку промисловості регіону.

Суть результату. Індекси обсягу промислової продукції використано як показники, що характеризують розвиток промисловості регіону.

Прикладна цінність результату. Шляхом об'єднання випереджальних індикаторів та враховуючи їх вагові коефіцієнти отримано сукупний випереджаючий показник, який дає змогу прогнозувати динаміку розвитку промисловості регіону.

Результат 3. Розроблено економіко-математичну модель управління ресурсами розвитку промисловості на прикладі Харківського регіону.

Суть результату. Визначено фактори, що чинять вплив та визначають перспективний стан промисловості регіону. До моделі можна долучати необмежену кількість видів економічної діяльності.

Прикладна цінність результату. Отримано можливість визначення перспективного стану промисловості регіону на підставі її ресурсного забезпечення.

Результат 4. Визначено зміст категорії «ресурси», яка використовується для процесів створення продукції й послуг, та категорії «ресурси розвитку», яка використовується для забезпечення розвитку промислового виробництва.

Суть результату. Доведено, що кожен вид ресурсу має свою специфіку, обумовлює застосування певних методів господарювання і впливає на сукупні економічні результати діяльності підприємств регіонального промислового комплексу.

Прикладна цінність результату. Створено теоретичне підґрунтя прогнозування перспективного стану промисловості регіону на підставах її ресурсного забезпечення.

Результат 5. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності використання ресурсів розвитку промисловості на регіональному рівні.

Суть результату. Доведено необхідність створення Національного органу з управління ресурсами із залученням додаткових органів регіонального рівня.

Прикладна цінність результату. Створено базу формування ресурсної політики держави та її регіонів.

Результат 6. Обґрунтовано науковий підхід до формування складових механізму підвищення ефективності управління ресурсами розвитку промисловості на прикладі Харківського регіону.

Суть результату. Поєднано та узгоджено інтереси всіх суб'єктів управління промисловою діяльністю регіону: органів регіональної влади, бізнесу і промислових підприємств та сформовано інформаційно-аналітичну базу моніторингу діяльності промислових підприємств у галузі ресурсоефективності.

Прикладна цінність результату. Отримано можливість здійснювати відбір характеристик та показників підвищення ефективності використання ресурсів розвитку, здійснювати збір вихідних даних щодо ресурсоефективності та перевірку діяльності суб'єктів господарювання.

3. Аналіз відображення результатів дослідження в публікаціях та авторефераті

Наведені в дисертації результати повністю викладені в авторефераті. За темою дисертації опубліковано автором самостійно та у співавторстві в 18 наукових працях, у тому числі: 12 статей у наукових фахових виданнях (з них 9 без співавторів), в тому числі 4 статті у виданнях іноземних держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 6 тез доповідей - у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 6,14 друк. аркушів, з яких здобувачу належить 4,89 друк. аркуша.

Обсяг друкованих робіт та їх кількість відповідають вимогам МОН України до публікації основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

У наукових працях повною мірою розкрито всі нові наукові результати рецензованої дисертації.

Автореферат містить відомості про зміст дисертації, ступінь новизни розробок, теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Матеріали

автореферату та дисертації викладено чітко, послідовно, науковою мовою. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи.

4. Відповідність структури дисертації встановленим вимогам

Аналіз дисертації дає підставу визначити, що вона є закінченим самостійним дослідженням, яке має значну наукову та практичну цінність для вирішення науково-прикладної задачі з удосконалення теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних засад управління ресурсним забезпеченням промислових комплексів регіонів.

Основні результати дослідження та висновки є конкретними, достатньо аргументованими та являють собою предмет для захисту.

За своєю структурою, обсягом і оформленням дисертація відповідає вимогам до кандидатських дисертацій. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків і офіційних документів про впровадження результатів дослідження. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок комп'ютерного тексту, у тому числі основний текст складає 180 сторінок, який включає 16 таблиць, 48 рисунків. Список використаних джерел складається із 207 найменувань та 9 додатків.

5. Практичне значення результатів дослідження

Зазначені у роботі пропозиції та рекомендації дозволять підвищити ефективність функціонування промислових комплексів регіонів України та сформуванню організаційно-економічних засад управління їх ресурсним забезпеченням.

Розроблені в дисертації положення щодо формування складових механізму підвищення ефективності управління ресурсами розвитку промисловості Харківського регіону, що засноване на гармонізації інтересів всіх суб'єктів управління промисловою діяльністю регіону були використані у роботі Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної

адміністрації (довідка № 07/35/1950 від 10.04.2017 р.); у роботі ПАТ «Харківський коксовий завод», де запроваджено модель управління ресурсами розвитку промисловості Харківського регіону, яка враховує фактори впливу на перспективу розвитку промисловості та може бути адаптована для будь-якої кількості галузей, видів промислової діяльності (підприємств) та обмежень – факторів впливу на роботу економічних об'єктів (довідка № 1386 від 08.12.2016 р.).

Результати дисертаційного дослідження використані у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова при викладанні дисциплін «Економіка підприємства» та «Менеджмент організацій» (довідка № 451 від 15.02.2016 р.).

6. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційної роботи

Результати дисертаційної роботи можуть бути рекомендовані для використання як підґрунтя для подальших наукових розробок, спрямованих на підвищення рівня ефективності функціонування промислових комплексів регіонів України та формування організаційно-економічних засад управління їх ресурсним забезпеченням.

7. Недоліки та зауваження

У цілому дисертаційна робота Тарадая Володимира Наумовича заслуговує позитивної оцінки. Разом з тим, слід відзначити деякі недоліки та дискусійні моменти, які не знижують загального позитивного враження від отриманих наукових результатів:

1. Дискусійним є розмежування автором основних видів ресурсів, що використовуються у процесах створення продукції та послуг на матеріальні та технічні, адже другі входять до складу перших, табл. 1.1, с. 31 дисертації.

2. Занадто багато уваги приділено автором визначенню поняття регіон, с. 39-44.

3. У ході визначення пріоритетних цілей розвитку промисловості регіону

автор бере за основу пріоритетні цілі розвитку промислових підприємств та нехтує тим фактом, що інтереси товаровиробників можуть не співпадати з інтересами регіональної системи у цілому, табл. 1.3, с. 54.

4. Динаміку інвестицій в основний капітал слід було подати у табличній формі, адже графічна занадто переобтяжена, рис. 2.1, с. 71.

5. Автор пропонує показники, що характеризують рівень управління ресурсами розвитку регіонів України, але не доводить їх об'єктивності та приналежності до певної сфери, с. 81-83.

6. Не доведена автором доцільність використання саме Харківського регіону в якості прикладу управління ресурсами розвитку промисловості, с. 88-89.

7. Не знайшло відображення за текстом дисертації, яким чином було сформовано шляхи підвищення ефективності розвитку регіонів України, табл. 3.1, с. 131-132.

8. Потребує пояснення, чому фактор «Кількість інноваційно активних підприємств у промисловості регіону» віднесено автором до виду природних ресурсів розвитку промисловості, табл. 3.2, с.144.

Зазначені недоліки не мають суттєвого впливу на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, її наукову та прикладну цінність, що охоплює широкий комплекс питань і дозволяє визначати ефективність функціонування промислових комплексів регіонів України та формувати організаційно-економічні засади управління їх ресурсним забезпеченням.

8. Загальні висновки

Дисертаційна робота Тарадая Володимира Наумовича «Організаційно-економічні засади управління ресурсами розвитку промисловості регіону» містить нові наукові результати, що в сукупності вирішують складну науково-прикладну задачу з удосконалення теоретичних положень та розроблення практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічних засад управління ресурсним забезпеченням розвитку промисловості регіонів України. За актуальністю обраної теми, науковою новизною і практичним значенням

отриманих результатів роботи Тарадая Володимира Наумовича відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 "Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами), що висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а зроблені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Автор дисертації, Тарадай Володимир Наумович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент :

доктор економічних наук, професор,
старший науковий співробітник відділу
розвитку підприємництва Інституту
проблем ринку та економіко-
екологічних досліджень НАН України

Т. В. Уманець

Підпис *р.с.н., проф. Т.В. Уманець*
Засвідчую
Вчений секретар
р.с.н., с.н.с. К.Т. Хуцарова